

Η ομιλία του Σεβασμιωτάτου για τους Τρεις Ιεράρχες:

Ἡ Ἐκκλησία καί ἡ Παιδεία ἐορτάζουν αὔριο μία κοινή ἐορτή, τήν ἐορτή τῆς Παιδείας καί τῶν Γραμμάτων, τήν ἐορτή τῶν τριῶν μεγίστων φωστήρων τῆς τρισηλίου Θεότητος, τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καί τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

Τρεῖς Ἱεράρχες, τρεῖς διαφορετικές προσωπικότητες, καί ὁμως συναντῶνται σέ αὐτή τήν κοινή ἐορτή, τήν ἐορτή τῆς Παιδείας καί τῶν Γραμμάτων, ὄχι γιατί ὁ Μητροπολίτης Εὐχαΐτων Ἰωάννης ὁ Μαυρόπουλος θέλησε ἐπτακόσια περίπου χρόνια μετά τήν κοίμησή τους νά διευθετήσει τήν ἔριδα πού ὑπέβασκε μεταξύ τῶν Βυζαντινῶν σχετικά μέ τό ποιός ἀπό τούς τρεῖς Ἱεράρχες ἦταν ἀνώτερος ἀπό τούς ἄλλους, ἀλλά γιατί μέ τή ζωή τους δίνουν τό στίγμα τῆς ὀρθῆς μαθητείας, τῆς ἐμπνευσμένης διδασκαλίας, τῆς ἀληθινῆς παιδείας.

Καί ἂν συνδυάσει ἀκόμη κανεῖς τή σχέση τῶν τριῶν ἐορταζομένων Ἱεραρχῶν μέ τόν Πόντο, καθώς οἱ δύο ἀπό αὐτούς ἀσκήτευσαν στόν Πόντο καί ὁ τρίτος ἐξορίσθηκε ἐκεῖ, δέν ὑπάρχει ἀσφαλῶς καταλληλότερη ἡμέρα ἀπό τήν κοινή ἐορτή τῶν τριῶν μεγίστων Ἱεραρχῶν γιά νά τιμήσει τό Σωματεῖο «Παναγία Σουμελά» τούς μαθητές καί τίς μαθήτριες πού διακρίθηκαν.

Ὁ σημερινός ὁμως ἐορτασμός τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν δίνει καί σέ ἐμᾶς, μαθητές, ἐκπαιδευτικούς, γονεῖς καί κληρικούς, τήν εὐκαιρία νά ἐντρυφήσουμε στούς ὅρους τῆς ὀρθῆς μαθητείας, τῆς ἐμπνευσμένης διδασκαλίας καί τῆς ἀληθινῆς παιδείας, γιατί ἀνεξάρτητα ἀπό τή θέση πού ὁ καθένας ἀπό ἐμᾶς κατέχει, ἡ κατανόησή τους μᾶς εἶναι ἐξαιρετικά χρήσιμη καί ὠφέλιμη.

Θεμέλιο τῆς ὀρθῆς μαθητείας εἶναι ἡ εἰλικρινής διάθεση γιά μαθητεία, ἡ εἰλικρινής διάθεση γιά νά δεχθεῖ ὁ ἄνθρωπος τή γνώση καί τήν ἐμπειρία πού προσπαθεῖ νά τοῦ μεταδώσει ὁ διδάσκαλος, ἡ συναίσθηση ὅτι ἡ μαθητεία εἶναι μία διαρκῆς διαδικασία στή ζωή τοῦ ἀνθρώπου, καί ὅτι ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νά διδαχθεῖ ἀπό ὅλους τούς ἀνθρώπους καί ὄχι μόνο ἀπό ἐκείνους πού θεωρεῖ ἀνωτέρους πνευματικά ἢ ἐμπειροτέρους του.

Ἡ ὀρθή μαθητεία προϋποθέτει πνεῦμα εἰλικρινοῦς ταπεινοφροσύνης, ἀπαλλαγμένο ἀπό ἐγωιστική δοκησιοφία, προσήλωση στό ἀντικείμενο τῆς μελέτης καί ἀπερίσπαστη ἀφοσίωση σέ αὐτό.

Καί αὐτό τό τρίπτυχο ἀκολούθησαν οἱ τρεῖς μεγάλοι πατέρες σέ ὅλες τίς φάσεις τῆς ζωῆς τους εἴτε μέσα στό οἰκογενειακό τους περιβάλλον, μαθητές δίπλα στίς σοφές καί ἁγίες μητέρες τους, τήν Ἑμμέλεια, τή Νόννα καί τήν Ἀνθούσα, εἴτε στίς περίφημες ρητορικές καί φιλοσοφικές σχολές τῆς οἰκουμένης ὅπου σπούδασαν, εἴτε στήν ἔρημο κοντά σέ ἁγιασμένους ἀσκητές καί ἐρημίτες ὅπου μόνασαν, εἴτε στήν καθημερινή διακονία τῶν ἀνθρώπων πού τούς ἐμπιστεύθηκε ἡ Ἐκκλησία.

Ἄν καί ἔφθασαν τήν κορυφή τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας, ἂν καί ἀνῆλθαν μέχρι τήν κορυφή τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας, ἂν καί διέθεταν ὅλα τά χαρίσματα πού κοσμοῦν τά ἐκλεκτά πνεύματα, δέν ἔπαυσαν ποτέ νά διατηροῦν καί τό χάρισμα τῆς μαθητείας, τό ὁποῖο δέν εἶναι ἴδιο τῶν ἀδυνάτων προσωπικοτήτων, ὅπως κάποιοι νομίζουν, ἀλλά τῶν ἀληθινῶν σοφῶν καί μεγάλων, καθώς τόσο ὁ μέγας φιλόσοφος Σωκράτης, ἢ κατ' ἄλλους ὁ σοφός νομοθέτης Σόλων, διακήρυξε ὅτι «γηράσκω ἀεί διδασκόμενος», ὅσο καί ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, ἡ ἐνυπόστατος Σοφία τοῦ Θεοῦ, τήν ὁποία ὑπηρέτησαν οἱ τρεῖς Ἱεράρχες, συνιστᾷ ἐμμέσως τή διαρκῆ μαθητεία, παροτρύνοντας τούς μαθητές του νά μὴν «κληθοῦν καθηγηταί», διότι ἓνας εἶναι ὁ καθηγητής, ὁ Χριστός.

Ἡ ὀρθή μαθητεία εἶναι ὁμως αὐτή πού ἀνέδειξε τούς τρεῖς τιμωμένους σοφοὺς Ἱεράρχες ἐμπνευσμένους διδασκάλους. Διότι ὅποιος ἔχει μαθητεύσει μέ τούς ὅρους καί τίς προϋποθέσεις πού περιγράψαμε, μέ εἰλικρινῆ δηλαδή ταπεινοφροσύνη, μέ προσήλωση στό ἀντικείμενο τῆς μελέτης καί ἀφοσίωση σέ αὐτό, γνωρίζει τίς ἀνάγκες τῶν μαθητῶν του. Ἀναζητᾷ τούς προσφορότερους τρόπους γιά νά τούς προσεγγίσει καί νά τούς καταστήσει κοινωνοὺς τῆς γνώσεως τήν ὁποία ἐκεῖνος

μέ πολλούς κόπους απέκτησε. Ἔχει συναίσθηση τῆς προσπάθειας καί τῶν θυσιῶν πού ἀπαιτεῖ ἡ ἀπόκτηση τῆς γνώσεως. Ἔχει συνείδηση τῶν δυσκολιῶν πού ἀντιμετωπίζουν οἱ μαθητές καί σπουδαστές ἀλλά καί τῆς φυσικῆς, πολλές φορές, ὀκνηρίας καί ἀμελείας πού μπορεῖ νά τούς διακρίνει.

Ἐχοντας κάνει ὁ ἴδιος τή διαδρομή πρὸς τὴν κορυφή τῆς γνώσεως μέ πνεῦμα μαθητείας, δέν πλησιάζει τὸν μαθητὴ ἀπὸ καθέδρας, οὔτε τὸν ἐξουθενώνει καί τὸν κατακεραυνώνει γιὰ τίς τυχόν ἀδυναμίες του. Γίνεται ὁδηγὸς καί συνοδοιπόρος του στὴν πρὸ συναρπαστικὴ διαδρομὴ πού μπορεῖ νά ἐπιλέξει ὁ ἄνθρωπος στὴ ζωὴ του, στὴ διαδρομὴ τῆς γνώσεως καί τῆς σοφίας, ἡ ὁποία ἐν τέλει καί ἐφόσον δέν παρεκκλίνει ἀπὸ τὴν ὀρθὴ ὁδὸ εἶναι διαδρομὴ πρὸς τὸ καθ' ὁμοίωσιν, εἶναι τρόπος συναντήσεως τοῦ ἀνθρώπου μέ τὸν Θεό, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ ὄντως Σοφία καί αὐτός ὁ ὁποῖος «ἔδωκεν ἀνθρώποις ἐπιστήμην ἐνδοξάζεσθαι ἐν τοῖς θαυμασίοις αὐτοῦ».

Ὅταν ἡ διδασκαλία εἶναι μία τέτοια διαδρομὴ εἶναι ἀναμφίβολα ἐμπνευσμένη καί ἀποτελεσματικὴ γιὰ τοὺς μαθητές. Καί τέτοια εἶναι ἡ διδασκαλία τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν τεράστια διάδοση τῶν ἔργων τους σέ ὅλη τὴν οἰκουμένη αἰῶνες τώρα, ἀλλά καί ἀπὸ τὴν ἐντυπωσιακὴ ἐπιρροή τὴν ὁποία εἶχε ὁ λόγος καί οἱ ιδέες τους στὴν ἀνθρώπινη σκέψη καί, φυσικά, ἡ καθοριστικὴ τους σημασία σέ αὐτό πού ὀνομάζουμε ἐλληνοχριστιανικὸ πολιτισμό.

Ὅρθη μαθητεία καί ἐμπνευσμένη διδασκαλία εἶναι οἱ δύο πυλῶνες τῆς ἀληθοῦς παιδείας. Διότι ἀληθινὴ παιδεία δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει, ἐάν δέν ὑπάρχουν μαθητές οἱ ὁποῖοι ἐπιθυμοῦν ὄχι νά ἀποκτήσουν τυπικά προσόντα, ἀλλὰ οἱ ὁποῖοι ἐπιδιώκουν νά μορφωθοῦν πραγματικά, νά ἀφήσουν δηλαδή τὴ γνώση καί τὴ σοφία νά διαμορφώσει τὸν χαρακτήρα καί τὴν προσωπικότητά τους, καί νά ἀνοίξει γι' αὐτοὺς τοὺς ὀρίζοντες τοῦ κόσμου τὸν ὁποῖο ἐπιθυμοῦν νά κατακτήσουν.

Ἀληθινὴ παιδεία ὅμως δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει, ἐφόσον δέν ὑπάρχουν καί διδάσκαλοι ἱκανοὶ νά ἐμπνεύσουν τοὺς μαθητές τους στὴν πορεία αὐτὴ πρὸς τὴ γνώση ἀλλά καί πρὸς τὴν ἀρετὴ, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ἀναγκαία προϋπόθεση, ὥστε ἡ γνώση νά μὴν ὁδηγήσει τὸν ἄνθρωπο σέ ὑπέρμετρη αὐτοπεποίθηση, πού παραμορφώνει ἀντὶ νά διαμορφώνει τὸν χαρακτήρα καί τὴν προσωπικότητά του.

Ἀληθινὴ παιδεία εἶναι χωρὶς ἀμφιβολία ἡ συνισταμένη τῆς ὀρθῆς μαθητείας καί τῆς ἐμπνευσμένης διδασκαλίας, καί γι' αὐτὸ οἱ τρεῖς Ἱεράρχες ἀποτελοῦν δίκαια πρότυπα ἀληθοῦς παιδείας καί προστάτες τῆς Παιδείας μας.

Συγχρόνως ὅμως γι' αὐτοὺς τοὺς λόγους ἡ ἀληθινὴ παιδεία εἶναι ἓνα ἀγαθὸ πού παρότι εἶναι ἐξαιρετικὰ ποθητὸ ἀπὸ ὅλους, τελικὰ ἀποτελεῖ ἓνα δυσεπίτευκτο κατόρθωμα.

Ὅσοι νομίζουν ὅτι ἡ ἀληθινὴ παιδεία ἐπιτυγχάνεται μέ ἄλλους τρόπους καί ὄχι μέ τὸν συνδυασμὸ τῆς ὀρθῆς μαθητείας καί τῆς ἐμπνευσμένης διδασκαλίας, δέν ἔχουν παρά νά στρέψουν τὸ βλέμμα τους στὴν εἰκόνα τῶν τριῶν μεγίστων διδασκάλων πού τιμοῦμε. Δέν ἔχουν παρά νά ἐντρυφήσουν στὴ διαδρομὴ τους καί νά ἐμπνευσθοῦν ἀπὸ αὐτήν, εἴτε εἶναι μαθητές, εἴτε εἶναι διδάσκαλοι καί καθηγητές, εἴτε εἶναι γονεῖς ἢ κληρικοί. Ὅλοι ἔχουμε νά διδαχθοῦμε ἀπὸ τοὺς τρεῖς κορυφαίους διδασκάλους. Γιατί ἡ ὀρθὴ μαθητεία καί ἡ ἐμπνευσμένη διδασκαλία εἶναι πορεία ζωῆς. Εἶναι τρόπος μέ τὸν ὁποῖο προσεγγίζουμε τὴ γνώση καί τὸν ἄνθρωπο. Εἶναι ὁ δρόμος μέσω τοῦ ὁποῖου πλησιάζουμε ἐντέλει τὸν Θεό. Αὐτὸν τὸν ὁποῖο μᾶς δείχνουν οἱ τρεῖς Ἱεράρχες μέ τὴ μαθητεία τους, μέ τὴ διδασκαλία τους, μέ τὴν παιδεία πού μᾶς κληροδότησαν καί τὴν ὁποία ἔχουμε χρέος νά κρατήσουμε ὡς παρακαταθήκη ἱερὴ καί πολύτιμη.

Θά ἤθελα νά συγχαρῶ τὸ Σωματεῖο «Παναγία Σουμελά» γιὰ τὴν πρωτοβουλία του νά τιμήσει αὐτὴ τὴν ἡμέρα τοὺς μαθητές καί τίς μαθήτριες πού διακρίθηκαν καί νά ὀργανώσει μαζί μέ τὴν Εὐχέينو Λέσχη Ποντίων Ναούσης, πού ἐπίσης συγχαίρω, τὴ σημερινὴ ἐόρτιο ἐκδήλωση πρὸς τιμὴν τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν.